

॥ ॐ ॥

કૃષ્ણ - કીર્તન.

મૂલ્ય ચાર આના.

રચનાર,
કવિ મોહનલાલ કૃષ્ણદાસ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાશિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૬૦ ૮૦ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ડા. વ્ય. ડા. નિ.

વિષય ૬ - ૩

॥ श्री सत्य मेव जयति ॥

काव्य कीर्तन.

रचनार:-कवि मोहनलाल कृष्णदास नायक.

प्रकाशक:-कवि मोहनलाल कृष्णदास नायक.

मुकाम-पांथोटपुर (गुजरात)

जग जन मन रंजन करे, हरे त्रिविधी ताप,
भजता महा अनुभवो, दिव्य काव्य कलाप.

आवृत्ति पहेली.

प्रत १०००.

संवत् १९७१

सन् १९१५

कीर्तन गार गाना.

रतिलास हरजवन पटले श्री कृष्ण प्रीन्टींग प्रेसभां. छा.यु.

नं. ६, अनंतवाडी-मुं. ४

૬-૧૬ વિદ્યા વૃદ્ધી.

—(૦૦)—

સંસારમાં વિદ્યા એ એક અમુલ્ય અને શુભિષ્ટ પ્રાસાદીક સર્વોત્કૃષ્ટ પદાર્થ છે. માટે પ્રત્યેક મનુષ્યે વિદ્યારૂપી ખીજ હૃદયમાં અવશ્ય રોપવું જોઈએ. રાજા કરતાં પણ વિદ્વાનની મહત્તા વિશેષ છે. રાજા સ્વદેશમાં એટલે પોતાના દેશમાંજ પુખ્ત છે અને વિદ્વાન તો સર્વ દેશ દેશાન્તરમાં પુખ્ત છે. અહો ! આ વિદ્વાન પુરૂષોની કેવી મહત્તા ? જે માળાપો પોતાના પ્રાણુ પ્રિય બાળકોને વિદ્યાબ્યાસ નથી કરાવતાં તેઓ ખરેખર પોતાના બાળકોના કટામાં કટા શત્રુઓ છે એમ સમજવું. પીતા તરફથી જે દ્રવ્ય વારસામાં મળે છે એ કોઈ યથાર્થ દ્રવ્ય નથી કેમકે એવા દ્રવ્યથી તો અનેક પ્રકારનાં કષ્ટનીજ પ્રાપ્તિ થાય છે. પરંતુ વિદ્યા જે છે, તે સર્વોત્તમ અને શ્રેષ્ઠમાં શ્રેષ્ઠ સંપત્તિ છે માળાપોતું ખરું કર્તવ્ય એજ છે કે પોતાના બાળકોને વારસામાં દ્રવ્યને બદલે વિદ્યારૂપી ધનજ આપવું જોઈએ, પ્રાચીન કાળમાં મોટા મોટા રાજર્ષિઓ અને મહાત્મા પુરૂષો તેમજ રંકથી તે રાજા મહારાજાઓ સુધી પણ પોતાના સંતાનોને વિદ્યારૂપી કેળવણી આપવામાંજ પોતાનું યથાર્થ કર્તવ્ય જાણતા હતા, પરંતુ વર્તમાન કાળનાં અવિદ્યા પરાયણ માળાપો પોતાના ક્ષણિક લાભ માટે પોતાને શરણે

રહેલાં બાળકોને સંસાર રૂપી જાળમાં ફસાવી તેમની ઉત્તમ ઉછરતી જીવંતી ઉપર પાણી ફેરવી નાખે છે. ખરેખર, એવાં માબાપોથી હે પરમેશ્વર અમારા ભારતીય સંતાનોને બચાવે !! રક્ષા કરો !! અને એવાં માબાપોને હમેશાં સદ્બુધ્ધી પ્રદાન કરો કે તેઓ પોતાનાં બાળકોને વિદ્યાદેવીની ઉપાસનાનો માર્ગ બતાવે. આ પ્રસંગે અમારે જણાવવું જોઈએ કે બાલ્યાવસ્થામાં હાલનાં માબાપો પોતાનાં સંતાનનો ભવ બગાડવા અને પોતાનો અર્થ સાધવા અવળા માર્ગોજ બતાવે છે. અને તેથી ભારત માતાના પુત્રો નીર્માલ્ય, નીર-ત્સાહી, અને નીસ્તેજ થઈ, પોતાના ચારે પુરુષાર્થથી હાથ પગ ધોઈ બેસે છે. અત્રે વિશેષ વર્ણન કરતાં એટલુંજ યોગ્ય થશે કે જે આ પુસ્તકના વાંચનારા હોય તેણે પોતાનાં બાળકોને વિદ્યાથી સંસ્કારી કરી આ લોક અને પરલોકમાં સુયશ સંપાદન કરી અખંડ પદના ભોક્તા બને !

અસ્તુ.

સંવત્ ૧૯૭૧ ના ભાદ્ર પ્રતીપદા

કૃષ્ણ પક્ષે, શુક્રવાસરે.

લી. રત્નેહાંકિત સેવક,

કર્તા-પાંચોટકર.

શ્રી પરમાત્મને નમઃ

કાવ્ય કીર્તન.

મંગલાચરણ.

(રાગ કલ્યાણ.)

વિમળ મતી દો શંકરા, સત્ય શરણ તમારું,
ગણી અતી ખ્યારૂ જય ત્રીપુરારી ઉમયાધારી;
અધહારી દ્યો સ્વિકારી સેવા મારી ભયહરા. ટેક
અશરણ શરણ હરણ હરકત હરા વારે વારે વંદુ
દીન બંધુ શીવ સુખ સીંધુ છો ખરા વિમળ.

૧.

કવિત્વતા ઔર કીરતી, સુમતી દીજે સદાય.
હંડવત કર મોહન કહે, વિજય કિજે ગણુરાય,
શિવ નંદન વંદન જગત, વિશ્વ વિદીત વિદ્નેશ;
અંદન અર્ચીત ગજવદન, જયતિ જયશ્રી ગણેશ.

કવિત ૨.

નંદકે નંદન જગ બંદન શ્રી જદુપતી,
બાર બાર આર્તજન આપ ગુન ગાતે હૈં,

૫

પાતે હૈં અષ્ટ સિદ્ધી, નવ નિધ્ત્રી પલકમેં,
ખલકમે આપકો વો, સુચશ સુનાતે હૈં.
જનાતેહૈં જહાં તહાં આપકી ઉદારતા કે.
આપહીકે દ્વાર કેઠ ખાલી નહી જાતે હૈં.
મોહન મદ મારન, ત્રિતાપ હારન હરી.
ત્રીભુવન કે તારન, તવ તુષ્ટી આહતે હૈં.

૩

શ્રવણ મનન નિદિધ્યાસની નીશદીન રાખે દેવ.
તે પ્રાણી પૃથ્વી મહીં, સજીવ સમજવો દેવ.

૪

સમય સાધો.

(રાગ ભરવી) પીજ૩ં પડ્યું સુનું મારૂં-એ ઢમ.

સાધન કંઈ સાધો જીંદગીનું.

આયુષ્ય એળે આ ગુમાવ્યું, જેવું જીવતર ધોળીનું ટેક.

કારતક મહીને કામ ન આવે ડાહ્યાપણ કણખીનું.

સમય ગયો તેનું સર્વ ગયું. એવું કહેવું જ્ઞાનીનું. ટેક.

ખટપટમાં ખેલ ખતમ થશે. જેવું આયુષ્ય કપટીનું.
ભુલ્યા ત્યાંથી ફરીગણો તો સુધરે ભાવીનું. ટે

પ.

સ્વાર્થનાંસ્નેહી.

(રાગ) પ્રભાત જાગને જાદવા)

ભજન કર ભજન કર રસના તું રામનું,
શ્યામનું નામ કલ્યાણ કારી.
ભુંડી તું ભાવથી ભજને ભગવંતને;
અંતને સમયે જે ઓથ તારી. ભજન૦

જગતના જન સહુ જર હશે જ્યાં સુધી,
ત્યાં સુધી રાખશે તારી યારી;
વિપતના વખતમાં વાતો દુરથી કરે,
જર જતાં એ થયો છે ભીખારી. ભજન૦

મળશું તો જર થોડી મુંડી માગશે,
મળે નહિ માર્ગમાં એમ ધારી;

ચડતી ને પડતી તો સવની થાય છે,
જાય જન મર્મમાં મહેણું મારી.

ભજન૦

ભોગને ભોગવવા ભાવથી ભેટતી,
રોગને નીરખી રહે દુર નારી;
તારીએ ત્યાં લગી જ્યાં લગી સંપત્તી,
વિપત્તિ આવે મુકે વિસારી.

ભજન૦

માતને તાતનો સ્નેહ છે ત્યાં લગી,
જ્યાં લગી દામને દેહ તારી;
મૃત્યુના મોખરે લોક અપવાદથી
પુત્ર ઓ પુત્ર કહે પોકારી.

ભજન૦

રોતાં એ સ્વાર્થમાં કોણ રળી આપશે.
કાપશે કષ્ટ અમ કોણ કારી;
સ્વાર્થનાં સ્નેહી સંસારીયાં તજી દઈ.
ભજને તું ભાવે મોહન મોરારી

ભજન૦

૬.

મતલબી માનવી.

(વારી જાઉંરે. ઢા.)

જોયા જોયા જગના લોકો નહી કંઈ કામનારે,
નહી કંઈ કામનારે, એક બદામનારે.
સ્વાર્થમાં બહુ સ્નેહ બતાવે,

ટેક.

વિપત વખતમાં વહન છુપાવે,
પરમાર્થ કરી કરે નહિ કાંઈ નામનારે. જોયા૦

ઠહાલામાં વીષ ખીજ વવરાવે.
સંપ હોય ત્યાં કુસંપ કરાવે,
ખાંતે દોડે ખાવા માત્ર હરામનારે. જોયા૦

આગળ પડતા અદેખાઈમાં,
હરામી ફરતા હરીફાઈમાં,
ધંધા કરે ખુશામત ખોર હજામનારે. જોયા૦

કંકાસ કરાવી રાજ રેતા,
લાભ એનો એ દુરથી લેતા,
કેતા ઐક્યતા કરો દેશ તમામનારે, જોયા૦

ધોખીના કુતરાના જેવો,
ખનાવ ખને આખરમાં એવો,
મોહન એવા નવ રહે નર કોઈ ઠામનારે. જોયા૦

૭.

કુસંગ રંગ.

કુસંગ રંગ છે કારમો, દુરથી નહીં દેખાય,
અંતર કપટની ઓથ છે, વિરલાથી વરતાય.
સજ્જન જય જશ ઇચ્છે તો કદિ કરશે ન કુસંગ.
ખાવળ કેરી ખાથથી ઉલટા થશે અપંગ.

દુર્જનની દુષ્ટતા.

કવિત. (૮)

દુર્જનકી દુષ્ટતા પ્રત્યક્ષ પરખાને કે,
 ઇશ્વરને મખીકી દેહકે બનાઈ હૈ,
 ભોજનકે ભીતરમેં સહેલાઈસે સરકકે;
 આપ પ્રાન છુટે પન છોડ છક છાઈ હૈ.
 વર્ષા મેં વૃક્ષનકે પલ્લવકે પુલે પેખ,
 જવાસકે ઝાડ દેખ, ખાખ બન જાઈ હૈ,
 કહેતે હે મોહનલાલ દુર્જનકે દેખ લો,
 અવલ હુદેદારીમેં હીમકી હવાઈ હૈ.

ઘોખીનો શ્વાન. (૯)

ઘોખીકે શ્વાન જૈસે, ઘરકે નહિં ઘાટકે,
 અયસી નીચ નફ્ટકી જનો જીંદગાની હૈ.
 ફાની ચહ દુનીયાં જાન ખુઝકે અનીતી કરે,
 કન્યાકી દલાલીમેં જાકીતો કમાની હૈ.
 સત્ય ખાત માને નહિં, ગુરૂ મર્મ જાને નહિં,
 જ્ઞાતી બંધ તોડને મેં તીવ્ર મતી તાની હૈ.
 કીંકરન ઉઠા સકે હુમ બહા રૂપ બકે,
 ધક્કા ખાતી પડે તોલી ઉંચી ટાંગ જાની હૈ.
 પાજી પતરાજી ખાજી મુકે ન મરન તક,

મતલબમેં હાજીદા જામેં આવા દાની હૈ.
 પરમાર્થી પીઠ દેતે, સ્વાર્થમેં સજ રેતે,
 કહેતે હુમ અલગહેં અયસે તો પ્રમાનીહૈ.
 કરતે ચાડી ચુગલી પાપીજટ પેટ ભરતે.
 ફરતે પ્રકઠ બન, જૈસે જાનદાની હૈ,
 અયસે ખર નરકી કહાંની ન કહી જાય.
 ખાન્ડી હી જીનોનેં તો પ્રભુતા પીછાનીહૈ.
 સજજનકો સતાનેમેં પરપૈસે પટાને મે.
 દંભ ડોળ દીખાનેમેં જાદુઘ જખાની હૈ.
 પરહાની લાલ માની ગુમાનીમે ગરજતે.
 સર્જતે જાળ અયસી જયસે બગ ધ્યાનીહૈ.
 અધમ હુદે જૈઠે કપટી કલમ લઈ.
 ગઈ સત્યતાઈ સારી, નામ ન નીશાની હૈ.
 કહેતે મોહનલાલ ખ્યાલ સખ કરે ખુબ.
 ઐસે કુલ અંગારસે હરેક કો હાની હૈ.
 અવરકો બોધ દેતે, આપ અર્થ સાધ લેતે.
 ઐસે નર નફ્ટકો, ધીક શતવાર હૈ.
 ક્ષારવાલે ક્ષેત્ર જૈસે, આવત નકછુ કામ.
 નામ ઐસે અધમકો કુલમેં અંગારહૈ.
 જન્મ તક બોલે જુઠ પુણ્યહિ દેવે પુંઠ.
 મંત્રફી રખતે મુઠ જા કો રોજગારહૈ.

નીસાર હે નીચ સંગ પૈસેકો પટાય ખાતં.
મોહન એસે દુષ્ટકો દુરસે જવારહે

મદનસે મદમાતી-કુલટા નારી.

(૧૦) કવિત.

મદનસે મદમાતી કાતીલ કટાક્ષ કાતી,
છાતી એર નયનકો તાલમેં નચાતી હે;
પાનહી પુનાકે ખાતી જાતી દેવ દર્શનકો,
રાહમેં રાહત લેકે લાલકો લોભાતીહે.
સીંહકી ખીદારે છાતી, ખીલ્લીસેં ડર ખાતી,
સાગરકો તીર જાતી ઘરમેં ગભરાતી હે;
કહતે મોહનલાલ ખ્યાલ નર કરો ખુબ.
વ્યભીચારી નારી વો ઢાલ ના બજાતીહે,
ચાહતી ખારીક ચીર શીરકે સમારે કેશ,
વેશ કર નયે નયે પરનર ફસાતીહે;
ગાતી હે મધુર ગીત માનવ મર્યાદ છોડ,
હોડમેં ખીચીત્ર બડી બાહોશી બતાતી હે.
જાતી હેય જહાં તહાં જરી શરમાતા નહીં;
કબી કોમ્બ બોલે વાકે દમસે દખાતીહે,
કહતે મોહનલાલ ખ્યાલ સખ કરો ખુબ.
વ્યભીચારી વનીતા વો ઢાલ ના બજાતીહે,

ન ચાતીહેં નીજ નરકો ઘરકો ઉડાવે ગર્થ;
 સમર્થ સ્વામી ત્યાગી, પર પુરૂષ ચાહતીહૈ,
 ચાર પ્યાર બઢાનેમેં મુરાદ બર લાનેમેં.
 દીન મેં દસ બાર બખત પાનીકો જાતીહૈ,
 મીલાતીહૈ મર્દમન મંદ મધુર બોલીસે;
 ગોલીસે અધીક સેવા, ચારકી ઉઠાતીહૈ.
 કહેતે મોહનલાલ ખ્યાલ સબ કરે ખુબ.
 વંઠી હુઘ વામા કહીં ઢોલ ના બજાતીહૈ.
 પેનીપૈ નજર કર હીંડે ઉર ઉચકાતી,
 છીંડે આયે બાલક કી આબરૂ છીનાતીહૈ.
 ખાતો નહીં ખાન પાન ભાન એક ભોગી ભોગી.
 રોગીસેં અધીક દર્દ, દેહમે દીખાતીહૈ.
 ધુનકે ધીતંગ કરે, ડરે નહિં લોગનસે.
 ભોગનસેં કેશ કર શીરકો ધુનાતીહૈ.
 કહેતે મોહનલાલ, મીલેજો કુલટા નારી,
 ભયાનક દોનાલીસે જાન લેકે જાતીહૈ.

ખુમારી તમારી.

(૧૧)

ખુમારી તમારી સદા નવ રહે.
 મગરૂરતામાં માનવ મુરખતા ગૃહે.

રંતી રગ રહેશે જીવાની સુધી.
 જાણી ખુઝી કરીશ નહિં કુખુધી
 જીવાની દીવાની જીજ સમયમાં જશે.
 પાછળથી પ્રાણી પસ્તાવો થશે.
 કરીલે મોહન કળણ કિર્તન ગમાર.
 કહે સત્ય સંતો શાસ્ત્ર સમજી સાર.

અજબ જમાનો.

(રાગ હોરી) (૧૨)

અજબ જમાનો આવ્યો જીઓને.....અજબ.
 કળી કુડો ખેલ રચાવ્યો.....અજબ.
 સન્યાસી સોનું સંઘરતા, પ્રતીદિન ગૃહસ્થ ભીખારી.
 વાનપ્રસ્થની કોઈ વાત ન જાણે બહારી રાખે નારી,
 જીઓ જન જંગ મચાવ્યો.....અજબ.
 તેલી તંબોળી ઘાંચી મોચીએ, ધર્મ પોતાનો જમાવ્યો,
 બ્રાહ્મણ બ્રહ્મમાં ભુલા પડીને કર્મ કાન્ડ નસાવ્યો.
 પાખંડીએ પંથ ચલાવ્યો.....અજબ.
 મૌન્ય ગૃહીશું ખેઠા મોહનજી પ્રભુ શું પ્રભાવ છુપાવ્યો,

પાપ પુંજ હવે પ્રલય કરી હરી ધર્મનો સ્થાપો પાયો,
કળીયે કેર વરતાવ્યો..... અજબ.

સમયની બક્ષીહારી.

(૧૩)

પંડીતકો માન નહિ, માન ભયો મુરખકો,
હાંજી હાં કરકે પાજી પ્રભુતાકો પાતેહૈં.
નીજ ધર્મ નષ્ટ કીન કૃત્ય કરતે કઠીન.
પર નરકો પીડનેમેં ખીરતા બતાતેહૈં.
દુષ્ટકે દખાન મહીં સજ્જન રહેતે સદા,
રાત્રીમેં વ્યાધ જેસે પક્ષીકો ફસાતેહૈં.
કહેતે મોહનલાલ દીલસે ખીચાર દેખો.
સમયપેં શીયાળભી સિંહકો સતાતેહૈં.

અમેતો આલમથી અળગા.

કબાલી. (૧૪)

અમે આલમથી અળગા, અમેને કોઈ અડકશે નહિ.
અમારો વેશ વિચીત્ર છે, ભાળીને કોઈ ભડકશે નહિ, ટેક.
નથી અમે વસ્તીમાં વસ્તા, નથી વેરાંને વિચરતા.
અમે તો ફાવે ત્યાં ફરતાં સુણી જન કોઈ થડકશે નહિ, ટેક.

નથી અમે દેવ કે દાનવ નથી અમે પશુ કે માનવ.
 અમારો છે અજબ અવતાર, ધરામાં કોઈ ધડકશે નહિ. ટેક.
 નથી અમે રંકકે નરવર, નથી અમે વાઘ વરૂ વાંનર.
 અમે તો મસ્ત મુસાફર, ફોગટના કોઈ ફડકશે નહિ. ટેક.
 નથી અમે શ્રોતા કે વક્તા, નથી અમે મુખ કે જ્ઞાતા.
 અમારી અજબ છે કહાણી કણે સુણી કોઈ કડકશે નહિ. ટેક.
 અલખથી પંથ ન્યારો છે, ખલકથી પણ જુદારો છે;
 અકળ માર્ગ અમારો છે, અગ્યાનક કોઈ ઢળકશે નહિ. ટેક.
 સલીલથી જે ભરી સરીતા, નથી નીર એ રૂચી કરતા.
 મોહન મોહનત જળ પીતા, ખાલી નીર કોઈ ખડકશે નહિ.

વિચીત્ર વિશ્વની વાતો.

(૧૫) કવ્વાલી.

વિચીત્ર વિશ્વની વાતો, જેનો નહિ સાર સમજતો.
 નથી કાંઈ ઢંગ દેખાતો, જમાનો જોશ ભર જતો. ટેક.
 કોવિદ થઈ કથાઓ કરતા મનોરથ મોટરે ફરતા.
 પંડીત પદ નામનું ધરતા, વચનમાં વારીધી તરતા. ટેક.
 બીજનું સુખ જોઈ બળતા, અતી અનાચાર આચરતા.
 નીંદા નવખંડની કરતા, ઠોકર ખાઈ આખરે ઠરતા. ટેક.

જરી ભાષા અવર ભણુતા, અકકલ સૌ આપમાં ગણુતા,
મહેલાતો હવામાં ચણુતા, રેશમને કાથી સંગ વણુતા. ટેક.

તડાકા જીભના મારે ભડાકામાં ન ઉભારે,
ધડાકા સાચના નહિ લે, ફડાકાથી પટાવીલે. ટેક.

સાહસીક વાતમાં શુરા, પર્યા હલકાઈમાં પુરા,
ખને નીજ નાતમાં ખુરા, કહેવા પુરા કે અધુરા. ટેક.

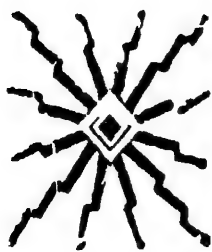
નજર નહિ દુર પોંચાડે, વિલક્ષણ વાણી નહીં કહાડે,
ઉતમ નરને નિચે પાડે, રમી અનીતીના અખાડે. ટેક.

કહે સૌથી અમે ડાહ્યા, સકલ વિદ્યા તણા પાયા,
પંચમાં અમે પંકાયા, કપટમાં એકકા કહેવાયા. ટેક.

તજ દુધ છાશને પીતા, હળાહળ ખાઈને ખીતા,
જરા નહિં જેને મન સ્થીરતા, કરેશું જ્ઞાન ત્યાં ગીતા. ટેક.

ખતા ખુખ ખલકમાં ખાતા, આખરમાં એજ પરતાતા,
કહે વિચીત્ર વિધાતા, લખ્યા લેખ મિથ્યા નવ થાતા. ટેક.

શીખામણ સુણી આ સારી, તજ કુકૂત્ય નર નારી,
ભળે મોહન મોરારી, સુધરશે તોજ સંસારી. ટેક.

કલિ પ્રભાવ.

કવિત. (૧૬)

જમાનાકો જોશ દોર, દમસે દીખાય દેત,
 પંચકી પંચાત મહીં, કંગલા કચરાતે હેં,
 હુન્નરમેં હઠ ગયે, ઇર્ષામેં બઢ ગયે.
 ચાહ પાન ખીડીયોમેં, ગર્થ કો ગુમાતે હેં,
 હૈયા ફૂટ હોટલમે, ભયકે જન ઝુરતે,
 પુરતે ખેરાબ હોકે, હૈયે હરખાતે હેં.
 અરે ઓ વિશ્વતાત, ખાત ચહ કયસી બની,
 કભી નહી દેખે ઐયસે, ખેલ ખેલે જાતેહેં, (૧)
 ધર્મકો ધ્યાન ગ્યાન, પૃથ્વીમેં પેઠ ગયો,
 સ્વાર્થ કે સાફલ્યમેં, સખ ચલે જાતે હેં.
 વૈયંતા સાયકલોંકી, સફરમેં ધસ ગઈ,
 દારૂકે દંગલ અભી, દેશમેં દીખાતે હેં,
 લોહકી મોટર લેતે, દામકો ગુમાય દેતે.
 કેતે કર પાની પૈસે, અમીરતો કહાતે હેં.
 મોહન લબ્ય લૌમકી પદ્ધતી પલટ ગઈ.
 સુધરાઈ કે સડેમેં, બડે બલ ખાતે હેં, (૨)
 કળી કૃત્ય કહેનેસે, કાન મુંઢ કરે કવી.
 જાત માલ પચાનેકો, જાત જાન લેતેહેં.
 વૃદ્ધ માત તાતકો, નેટિવ કર જોલ તે.

- સેવા કે બદલ શઠ, શીર શુઝ દેતે હેં.
 એ. ખી. સી. ડી. યાદકર, ચરમા ચડાય દેતે.
 લેતે હાથમેં ચીરટ, રૂબાળમેં રહેતે હેં.
 પુણી વિદ્યા જ્ઞાન ખીન, ઔરકે હરીફ બને,
 અયસે અજ્ઞાની નર, ભુમી ભાર દેતે હેં. (૩)
 ડાકટરી દવાઓને, ધર્મ કેા દબાય દીનો,
 સંગીતકી સુરાવર નાટક નસાવે હય.
 નલકેા નીર પીનેસે, નાત જાત દુખ ગઈ,
 દુનીઆંકી દુર દશા, અખી ચલી આવે હેં.
 ઉતમ ઇનસાંનને બળુ લેદ તોડ દીનો.
 ચંડાલકી નાત સંગ, આપ અન ખાવે હેં.
 રેલ હોકે માનવકી, મરજદા તુટ ગઈ.
 બમન ઔર ભંગીકી ભીનતા ભુલાવે હેં. (૪)
 સિદ્ધ સખ સમા ગયે, પ્રંપચી પ્રગટ ભયે.
 ખાખ અંગ ચોળે સોહી, સિદ્ધ તો કહેલાવેહું.
 રેવંત રીવાલ ચાલ, કહીં નહીં દેખ પરે.
 બચ્ચરકી દુલ દોડ, અશ્વકેા શીખાવે હેં.
 સત્ય કે સ્વરૂપકી, અંશતા અલોપ ભઈ.
 પક્ષકે પંચાતીમિલ, સત્યતા ભગાવેહું.
 મોહન ચેહુ કલી કેર, કેશવ ખીન કટે નકિ,
 મહા બિકરાલ કાલ જાલકેા ખીછાવે હેં. (૫)

અંતર દ્રષ્ટી.

કવિત. (૧૭)

જખ જીવ જન્મ લીનો, તખતે ન પ્રભુ ચીનો.
 રતી રસ લીનો પાપી, તન મનસેં ચ્હાય કે,
 ભવકો ભુલ્યો ભાન, ધ્યાન ધન માલકો,
 ગોપાલકો ન ગાયો ગાન, તરૂણીકો પાયકે,
 માયામેં મસ્ત હોકે, શાન શુદ્ધ ગઈ તેરી,
 મેરી મેરી કરતહે, હીયેમે હુરખાયકે.
 મોહન ખાત માન લે, પીછાન લે પ્રભુ પદ,
 માનવ પદ છોડકે ધર્મ કરે ધાયકે. (૧)
 નામ દામ ગામ ધામ, આવત ન કષ્ટુ કામ,
 ચેત ચેત પાજી, ચેહુ ખાજી ચલી જાયગી,
 આયગી ન એસી ઘડી પ્રભુ પદ પેખનેકી.
 દેખનનેકી ખરી ખુબી, આગે ચલી આયગી,
 ધીરજ તુમ ધારકે માનવ મન મારદે.
 નીકારદે શડ શત્રુ જ્યોતીહી જનાયગી,
 મોહન ખાત માન લે જાન લે મીથ્યા જગ.
 અંતરકી દ્રષ્ટીસે, દીવ્યતા દીખાયગી. (૨)

વ્યવહારીક વ્યાધી.

અનસુયા (વાલમજી વેલા વળજો. એ ઢળ.)

ભજન. (૧૮)

જળો જથામાં જીવતર ઘોળ્યું તે રતન રાખમાં રોળ્યું
 તે તો કેમ મળશે જોળ્યુંરે મુરખ માનવ.
 જોલી જોલીને તે જોળ્યું, તે ધીતંગમાં તન ઘોળ્યું
 તે વિષમાં અમૃત ઢોળ્યુંરે, મૂરખ માનવ.
 તે પ્રપંચી ખ્યાલા પીધા, તે કપટના ધંધા કીધા,
 હવે લમણે હાથ શું દીધારે, મુરખ માનવ.
 આ લવનું લાલ મુઠ ભુલી જોખનના રંગમાં ઝુલી.
 રહ્યો વિષય વાસમાં ડુલીરે, મુરખ માનવ.
 ફેગટમાં મુરખ પુલી કરી કંસાર બદલે થુલી,
 શું સરે પછી આંખ ખુલીરે, મુરખ માનવ.
 તજી વિશ્વ વેહારીક વ્યાધી હજી આત્મ તત્વ લે સાધી
 ભજી મોહન છોડ ઉપાધીરે, મુરખ માનવ.

—:૦:—

વિવાહનો વરઘોડો.

મનહર. (૧૯)

જીઓને જમાનો જન, જોસ લર જાય કેવો,
 પુત્રોથી પણ કીંમતી, જ્યાં પુત્રીઓ ગણાય છે,

ગીનીથી ગણીને ખ્યારી, આશ ધારી કરે મોટી,
 રોટી ખુટે ઘરમાંથી, વર લેવા જાય છે.
 દશ બાર ગામ ફરે, ઠરે ન એકે ઠેકાણે.
 વેવાઈ બનીને ખાંતે લાપસીયો ખાય છે.
 કુળ મુળ શોધે નહિ, પછી શું પુછવું રહે.
 ગબડતા ગાડા મહીં, પોતે બેશી જાય છે. (૧)
 પાનસોનું પાણી કરી, માગે બીજા છાની રીતે.
 વર એમાં ના કહે તો, ઉલટો ડંડાય છે.
 કહો આતે સુધારો કે કુધારાનો મોટો ભાઈ.
 સગાઈ કરીને ફરી, ક્ષણમાંડી જાય છે.
 આતે કેવું લગન કે વિધનનો વરસાદ.
 ઘરમાંથી વાળી ચોળી, વર થવા જાય છે,
 મોહનની માનો વાત, વિત્યો દીન પડી રાત.
 સામેયામાં સાતસોનો સરવાળો થાય છે, (૨)
 ઊતારામાં ઉતરે તો માંકડ ચાંચડ ખાય.
 બીજી બાજુ વરના તો, ખીસ્સા ખાલી થાય છે.
 માયરામાં ગલરાવે કન્યા નહીં પધરાવે.
 પૈસાને પડાવવાની ખુબીઓ રચાય છે.
 જમાઈને જીવતોજ મુવા જેવો કરી મુકે.
 પીઠીની પધરામણી, પાછળથી થાય છે,
 મોહન કહે છે આતો વિવા કે વગોણું કેવું.
 હિસાબે તો હજારનું, આંધણ મુકાય છે. (૩)

આંખમાં ભરાવે પાણી, વિવા કરે ધુળ ધાણી.
 ચાર આંટા ફેરવતાં, ચોરાશીના થાય છે.
 દેજમાં પાડે છે ફાંટા, જતાં કરે દાંત ખાટા.
 સામા ઉપરાટા મહી, નીર મોભે જાય છે.
 ભાગોળનો લાગ તાગ, પ્રગટાવે અંગે આગ.
 ખાતરમાં દીવેલનો, વધારો તો થાય છે.
 મોહન કહે છે આતે, વિવાહ કે વગોણું કેવું.
 નાતનો સુધારો કહી સૌ દોડયા જાય છે.
 દીલ તો દાઝે છે આજે આવાં કુડાંકૃત્યો જોઈ.
 જોઈ ખરી આખરૂને, કાળી ટીલી રહાય છે.
 હાય હાય વિશ્વ તાત, વાત આશી થવા જોઈ,
 આર્યોમાં અનીતી પેઠી, કન્યા વિક્રય થાય છે.
 ધર્મનું વિસારી ધ્યાન, માન મરતજો મુકી.
 થુંકીને ગળતા એવા ગમારો દેખાય છે.
 મોહનની માનો વાત, ઉત્પાત થવા જોઈ.
 આજ કાલ કલદારે, કુળ ઓળખાય છે.

દુહીતાનાં દામ.

કવિત. (૨૦)

સુણો શીખ સારી મારી, ઉરમાં ઉતારી લેજો.
 દેજો કન્યા દાન કોઈ, કુળવાનને જોઈને,
 ગરીબ વર હશે તો, ગર્થવાન થશે ખરો,
 છાકમાં છકેલો શોધે, રેશે તમે રોઈને,
 દીકરીને ગાય એતો, દોરે ત્યાંજ જાય નકી.
 મુઠ વર જોશે નહિ, મીલકતમાં મોહીને,
 કહે છે મોહનલાલ, ખ્યાલ કરી અંતરમાં.
 સ્વાનને ન પાશે કદી, ગાય દુધ દોઈને. (૧)
 સ્વાદ લીધે સાટાનો, સુધરશે કદી નહિ.
 સ્વાર્થ સાડ પુત્રીઓ, ન દેશે તમે કોઈને.
 દુહીતાને દુભાવ્યાથી, દૈવ પ્રતિકૂળ થાય.
 ઘૃત નવ જોશે કદી નીરને વલોઈને.
 દીકરીનાં નાણાં એતો ખરાબીનાં ખાણાં જાણો.
 ખાય તે ખુવાર થાય, ઇજજત ને ખોઈને.
 કહે છે મોહનલાલ, કરો નહિ એવાં કૃત્ય.
 દુહીતાનાં દામ જશે, હાથ પગ ધોઈને. (૨)

સંતોષે સુખ.

છાંપો. (૨૧)

વીત કરાવે વેર વીત લખ લાજ લુટાવે.
વીત વણસાડે વંશ વીત અવીચારી ખનાવે,
વીત વીધનનું ભુવન વીત મર્યાદ મુકાવે.
વીત ભુલાવે વિનય વીત વિદ્યા વીસરાવે.
વીત અનર્થનું રહેઠાણ છે સુમદાય સજ્જન જાણજો.
કહે મોહન કરજોડીને સંતોષે સુખ માણજો.

પૈસાનો પ્રભાવ.

છાંપો. (૨૨)

પૈસાની છે પ્રિત, પીતા પૈસાથી રાજ,
પૈસાની છે પ્રિત કહે, ગુણીયલ તન માજ.
પૈસાની છે પ્રિત, ત્રિયાની જાણો તાજ.
પૈસાની છે પ્રિત, સગાં સહુ કરતાં હાજ.
પૈસા પાસે હોય તો, પિત્રાઈ પણ પ્રિતી પાળતા.
મોહન જર વીણુ જગ જનો બરૂબોલીને બાળતા.

નીચ સંગમાં નુકશાન.

છંદ (૨૩)

માનવપણાનું મહત્ત્વ મુકી માયામાં મસ્તાન છે.
 તે નર પશુ તુલ જાણવા નાદાનથી નાદાન છે.
 નીતીને નેવે મુકતા પર ધન હરણમાં ધ્યાન છે,
 અનાચારના આચાર્ય બનવા જેને અતી અભીમાન છે,
 જે જર તણા છે જીવડા ગરજ સારવાનું જ્ઞાન છે. તે નર.
 પરની પંચાતે ખેસતા નીજ ઘર વીશે ધમ શાન છે.
 કુટુંબમાં જે કલેશ કરવા સૌથી આગેવાન છે,
 બાંધવ તણું બગાડવામાં કૌરવકુળ સમાન છે. તે નર.
 કંકાસ કરવા કારમી જેની ચોગણી જબાન છે.
 વ્યભીચારીને જુગારી જેના મીત્રો દીલોબાન છે,
 ખટપટ ખલકમાં ખેલીને અર્થ સાધવા શુલતાન છે. તે નર.
 ભલ ભલાને ભરમાવીને ભુંડું કરવાનું ભાન છે.
 મોહન એવા અધમ નરનું નરક વિશે સ્થાન છે.
 રમશે નહીં એ રંગમાં નીચ સંગમાં નુકશાન છે. તે નર.

મુર્ખની માન્યતા.

કવિત. (૨૪)

કઠીન કલી કાલ મેં જ્ઞાની મન મજા માને.
 અજ્ઞાની આવરણસે ઘણા ખુબ ખાતે હેં.

જાતે હિં જોતીધી પાસ, ખાસ કર કહેં ખુબ,
 રમતપર પૈસે ધર કરકો દીખાતે હેં.
 દ્રવ્ય દેખ ખુશ હો કે, બંમન બનાકે જોલે.
 ભોલે ભાઈ ભાગ્ય તેરો બડો તો બલીબટ હેં,
 ચેહી નચે બર્ષ તેરો, હર્ષ નહિ સમાયગો,
 કમાયગો ખુબ ધન ગુરૂ તેરો ઇબટ હેં.
 શ્રેષ્ઠ હે ગુરૂ ઉપેં શનીકી દ્રષ્ટી પડી.
 ઘડી નડી બડી ભીતી ગૃહવો જગાવેગો,
 હઠાનેકો વોહી દશા દશ રૂપેં દીયે જાવો,
 તેરી દીન દશા હમ મંત્રસેં દબાવેગો,
 કલ પ્રભાતમે આના પાંચ પચી ચોર લાના.
 ધવીજનકો દેનેસે દુનો તું કમાવેગો.
 કહે તે મોહનલાલ હાલ ચેહ અજાનીકો,
 કમાનેકો જોષી કહે, લેખકો ફીરાવેગો.

નકી નશીબ બગડયું.

(૨૫)

નકી નશીબ બગડયું તમારું, કર બતાવે શું થશે.
 વિધીએ લખ્યા જે લેખ તે શું, માનવથી મીથ્યા થશે.
 અગાધ જળમાં ડુબતાને કહો કોણ ઉગારશે.
 તારશે કે મારશે મોહન મુરારી બચાવશે.

જાયું તે જવાનું

૨૬

રહેશે નહીં ચન્દ્ર કે તારા રહેશે નહીં ધરણી કે ધામે,
રહેશે નહીં રાય કે રંકે, નાશવંત સર્વનાં નામે,
હુનીયામાં દયા કાંઈ શીખો કરો શું કૃત્યનાં કામે,
ભરીલ્યો પુણ્યનું ભાતું, મોહન તો મુક્તિને પામે.

રામ નામનો મહીમા.

(૨૭)

કંસ વધ (રાગ કાનુડા તારી)

શ્રી રામનું નામ છે પાવન કરનારું તનના તાપને હરનારું,
પ્રીય ભકતોને જે પ્રાણ થકી ખ્યારું- તનના,
ભવ સીન્ધુ (૩) તારવા નામ નાવ તારું- તનના.
અજબ કામણુગારું ખલક સુખ લાગે ત્યાં ખારું.
નામનો (૩) મહીમા અધમ ઉદ્ધારું- તનના.

રંક હોય કે રાણો.

૨૮

ગ્રહ રૂઠે તો જગ જન રૂઠે, એ સત્ય વાત જાણો (૨)
દશ મુખની જ્યારે દશા ફરી ત્યારે રણમાં રોળાંણો. (એ.) (૨)

કૌરવ કુળનો કુળ દીપક જે કીચ સમ કચરાણો. (એ.) (૨)
 પાણી પદ્મ જે લઈને જનમ્યો, ખુટયો પાણી દાણો. (તેનો.) (૨)
 સાઠ સહસ્ર જે સગર સુતતે, એક ન ઓળખાણો. (એમાં) (૨)
 દીન દશાથી નળ નરેશ પણ બાહુક કેવાણો. (એ.) (૨)
 બાણાસુર જે મર્ચુ ન માને, દશામાં દેવાણો. (એ.) (૨)
 મોહન ગૃહ બળ ગર્વ ગાળે છે, રંક હોય રાણો. (ભલે) (૨)

ત્રિભુવન તારણ.

૨૯

મુકન્યા સાવિત્રી (જય કાળ તણા એ રાગ.)
 જય સુખ સિન્ધુ શ્રી વીશ્વેશ્વર, કોંકર પર કર્ણ કરજો.
 કૃપા કરી કૈલાસપતી શીવ, સેવકનાં સંકટ હરજો.
 અધમો ઉધ્ધારણ ત્રિભુવન તારણ પામરને, પાવન કરજો.
 એ ઇન્દ્ર ગંગાધર શંકર આર્ત પ્રાર્થના ઉર ધરજો.
 ભવરણમાં હું ભુલો પડ્યો છું, હારે વીશ્વપતિ વીચરજો.
 માર્કંડેને જેમ બચાવ્યો, તેમ મોહન રક્ષા કરજો.

મીથ્યા કાયા માયા,

૩૦

રાગ દાસ પરે દયા લાવોરે.

આગ મહીં બળનારીરે. આ તુજ કાયા આગ મહીં બળનારી,
 કુડાં કૃત્ય કરી નાદારી, જમાવે મીલકત ભારી.

વારસતું જોને જરા વિચારીરે.... ...આ તુજ.
 આશાની વેલી વધારી છાંદગી તુજ જોખમ કારી,
 આખરમાં એ નથી તારીરે... ...આ તુજ,
 સ્વાર્થનાં છે સંસારી, ત્યાગી લજ લવ લય હારી.
 રટને તું મોહન મોરારીરે આ તુજ.

શ્રુતોનો સાર.

(૩૧)

નમો નમો નેહુથી. (૨) જગ તાતને પીતુ માતને
 જે હરે સકળ ઉત્પાતને....નમો નમો.
 શ્રુતોનો સાર જે આત્મન આધાર તે...નમો નમો.

સાખી.

કાયા માયા કારમી, જાકળ જળતું પુર.
 મોહન જોતાં સત્ય છે, અંતે ક્ષણ લંગુર. નમો.

આશાવેલી.

(૩૨)

(૩૨) બુધ્ધદેવ. (રાગ પીયુ પીયુ પોકારતી.)

જીવન જગમાંહી થોડું આશાવેલી અતી મોટી, (કે.)

પાણી સીંચીં પ્રપુલ્લ કરી પણ, આખર એ ખોટી. (છે.) (૨)

વમન કરે ન ઘટે વાસના, પ્રયત્નો કરો કેટી (ભલે.) આશા.
સુક્ષ્મ વૃક્ષે રહી વીટાઇ, નથી જુદી પડતી,
ક્ષાર ધરામાં વાવી તેથી, મુળમાંથી સડતી આશાવેલી.

પ્રારબ્ધવાન પુરૂષ.

(૩૩)

(રાગ ભૈરવ.)

પ્રારબ્ધવાન પુરૂષ પૃથ્વીમાં પુનાય. (૨)
જંગલમાં જઇ વાસ કરે તો, ત્યાં મંગલ વરતાય. ટેક.
પ્રથમ પ્રારબ્ધ કે પુરૂષાર્થ, એ સમય આવે સમજાય.
ગૃહ બળથી ભલે ઘેલ ઘેરાયો હોય પણ સમય તેનો સચવાય. પ્રા.
તકદીર આગળ કાંઈ તરફીબ ન ચાલે, કેટી કરોજો ઉપાય,
વિધીએ લલાટમાં લખ્યા, લેખજે મીથ્યા કદી નવ થાય. પ્રા.

પરાક્રમ એ શું કરે.

(૩૪)

પરાક્રમ એ શું કરે, જે પયદલ ન ચાલી શકે,
ગજ રાજ પર ઘા શું કરે, જે અજાણી થડકે.
કવી કાવ્યો શું કરે, જે અર્થ હીણ ભાષા બકે.
સંસારમાં સન્માન એ સર્વેનું થાશે ધકે.

અકકલના ખાં.

(૩૫)

ખુખસુરન ખલા (રાગ દેખો યારો.)

ફકડ થઈ અકડ ચાલે, જુઓ આ જગના લોકો,
પાસે એક પાઈ મળે નહીં જોઈએ સોનેરી હોકો. ટેક.
એક અક્ષરમાં સમજે નહીં, મારે ધર્મમાં ઘોકો.
વહે વિદેશ જાતી લક્ષ્મિને કોઈ સંપ કરી રોકો. ટેક.
ઉચ્ચીટ હોટલનું જમતા પીયે કાફીને કોકો.
કરે સપ્તાઈ સૌથી જાજી, કરે જમવામાં ચોકો. ટેક.
કંઈ સાનમાં સમજે નહીં, લલે લાખવાર ટોકો.
ખરેખરા અકલના ખાં, પાછળથી મુકે પોકો. ટેક.

કર્મ તણો ખદલો.

(૩૬)

ઉદય ભાણ. (જે કરશે તે ભરશે-એ ઢાળ)

કર્મ તણો ખદલો અહીં છે ભોગવવાનો
કરથી કરો જે કૃત્ય, લાલ તેનો અહીંજ લેવાનો. ટેક.
પથથરને નાવે નહીં તરશો, કરી કબુદ્ધી તો ખુડી મરશો.
જેવું કરશો તેવું ભરશો, નથી એમાં ઉધાર રેવાનો. કરથી.
ચોરી કર્યાથી કેદમાં જાશો, પુણ્ય કર્યાથી પાવન થાશે.
વ્યભીચાર કરે વગોવાશો, દોષ એમાં કોને દેવાનો.
કરથી કરો જે કૃત્ય લાલ તેનો અહીંજ લેવાનો.

ફેગટનાં પ્રાંશાં.

(૩૭)

(મુખડા કયા દેખો દરપનમેં એ ઢખ.)

વલખાં શા માટે મારો, એમાં નહિ અર્થ સરનારો. વલખાં.
ભાગીરથી પુરૂષાર્થ કરીને ફળની ઇચ્છા ધારો,
દુઃખનો દરીઓ તો સહેજે તરશો, સુખનો ભેશો કિનારો. વલખાં.
પ્રયાસ વિના નથી કાંઈ મળતુ, કરોને કોટી વિચારો.
પ્રયત્નથી પ્રારબ્ધ ખુલે જેમ કુંચીથી ખુલે પટારો. વલખાં,
ગુપ્ત ખજાનાને ઇચ્છો જો માનવી, સારા સેવો સંસ્કારો.
જેવા ધારો તેવા થશો, નકી તમે વિદ્યામાં કરો વધારો. વલખાં.

પ્રાણીની પ્રાર્થના.

(૩૮)

(રાગ જાઓ જાઓ સલુણા.)

મારા મનના મનોરથ પુરણ કરવા પધારજો.
સ્વામી સમયે આવી સેવકને ઉદ્ધારજો.
દુશ કૃત્યથી દુર રખાવજો, કરથી શુભ કર્મો કરાવજો.
સેવકનાં સંકટ નરહરી નાથ નીવારજો. મારા.
આશા ધરી તવ આશ્રયની હરી જગ જનની નથી મને પરવા જરી
ભવ સિન્ધુથી મોહન તારૂં થઈને તારજો. મારા.

(૩૯)

પ્રેમિ કે પિશાચ.

છંદ.

પ્રેમી પરસ્પર મળી એકઠા ગયાં દેવ દરબાર.
 દાદ દીલે ધરે દેવ અમારી ન્યાય કરે નિરધાર.
 ન્યાય કરે નિરધાર વિલાકર જોઈને વિકાસુ,
 અંતર પટ અપાર, થયો એ પર પ્રકાસુ,
 દીપકમાં દેહ બાળું છું, નથી તેહને કાંઈ ગણત્રી.
 આતે પ્રેમી પિશાચ, મોહન આવી જે મધત્રી.

(૪૦)

અલૌકિક આકૃતિ.

મનમાં જે વશી રહી વાત અરે તે જાન નહિ કોઈ કાળે કરીને.
 ભલે માનવ નાહાન ગણે, દુર થાય નહિ કોઈ કાળે કરીને.
 અંતર ઘા ગેળી લાગ્યો તે રૂજાય નહિ કોઈ કાળે કરીને.
 સાર શાસ્ત્રનો જે સમજ્યો તે, મુજાય નહિ કોઈ કાળે કરીને.
 આકાશ અવનીનો અંતર પટ, એક થાય નહિ કોઈ કાળે કરીને.
 અનેક અવતારે ભકત બીજ, પલટાય નહિ કોઈ કાળે કરીને.
 અલૌકિક છે આકૃતિ, વિસરાય નહિ કોઈ કાળે કરીને.
 તનથી તે મોહન મુર્તિ તજાય નહિ કોઈ કાળે કરીને.

(૪૧)

પ્રભુ પદ.

પ્રભુ પદને જો ચાહો તો, શ્રેષ્ઠ જન મનાવો સૃષ્ટીમાં,
 જયનાદને જો ઈચ્છો તો, જગ જન જીતો જંગમાં.
 ઉર ઉર્મીઓ ઉપાધીની, ઉથલાવજો ઉમંગમાં,
 દુઃખીયાને દોરે જશો નહિં, સુખીયાના રેજો સંગમાં.
 શીર છત્ર છાયા તો ઢળે, રેશો સદા એક રંગમાં,
 નજીક છે નારાયણી, શા માટે જાવું ગંગમાં.
 શઙ્ગ શત્રુને સંહારજો, અપશો નહિં અપંગમાં,
 એવો અમુલ્ય અર્થ ગુહ્ય, અદ્ય આ અલંગમાં,
 ગોત્યે ન મળે ગીર્વાણમાં, ખોલ્યો નવ મળે પ્રહ્લાદમાં,
 સમજો તો સમજવું સહેલ છે. નથી ઢાળમાં, કે, ઢંગમાં,
 તુખાર પર તલપી રહ્યો, કોવત મળે નહીં અંગમાં,
 ગુરૂ ગમ વિના ખેંશી ગયો, તો ખેંશી ગયો તંગમાં.
 સામ્રાજ્ય કરજો સૃષ્ટી પર, દેહ શત્રુ દાખી દંગમાં,
 મોહન પ્રભુ પદ પામશો, પુરણ પરમાનંદમાં.

પંડીત પદ.

(૪૨)

પંડીત પદ મેળવવા માટે, મુખે કરો તમે મહા અંથો.
 પંચમાં પુણ્ય ગણાવા અર્થે, મહત્વતાથી મન મંથો.

ખોટા ખાલી રાગડા તાણી; મુણ ગુંભાવો અકલ મંદો,
 હિયો વધે આકાશ સુધી, પણ આખર કહેવાય એરંડો.
 વિશ્વ વિજય કરવો એ તો, નથી ઠેકવો વાડ વંડો.
 મસ્તક મેલી માલ ખાવો, વળી ઉપરથી મારે ડંડો.
 રાજ કળીનું કાચ સમું છે, પ્રતીબીબનો જે ઝંડો.
 વાવો તેવું લણુશો નકડી. અનિતી છોડો અવળ ચંડો.
 પૈસા પાસે જો ન હોય તો, લરાવો ધરમાઠા ફંડો.
 મોહન વૃધ્ધી કરો વિદ્યામાં, પરહરી પાપી પાખંડો.

વિશ્વ વાટીકા,

(૪૩)

વિશ્વ વાટીકા વિશે, બહુ પુષ્પતો પીલાય છે.
 કોઈ પુલે છે કોઈ ફાલે છે, કોઈ કળી બંધ કરમાય છે.
 કાળ માળી કરથકી, કોઈ અકસ્માત ચુંટાય છે.
 જીંદગીની લહાણુ એ તો અધુરી લેવાય છે,
 કળિના કુકંત્યથી રસ રહ્યો લેદાય છે.
 મોહન જોતા જોતામાં અંબમ આવી જાય છે.

કર્મનો કાગળ.

(૪૪)

જ્યાં જાયો ત્યાં કાળ, આગળનો આગળ.
 માનવ ગણતો વર્ષ, ગણે એ પ્રહર નિમીષ પણ.
 ગુપ્ત ગુફામાં જઈ વસો, ક્ષણ નવ રેશે પાછળ. જ્યાં.

પૃથ્વીના પડમાં રહો, કે ભલે રહો જઈ ભાગળ,
 દેવ દાનવ નર નાગ ભલે હોય વાનર વાગળ. જ્યાં.
 ક્ષણ ભંગુર આ કાયા છે જેવું વર્ષાનું વાદળ.
 મોહન નામની ગૃહી, કલમ સુધારો કર્મનો કાગળ. જ્યાં.

નાથનું નામ.

(પ્રભાત રાગ જાગને જાદવા)

(૪૫)

પ્રથમ પ્રભાતમાં સ્વસ્થ થઈ સમરવું,
 કૃષ્ણ શ્રીકૃષ્ણ એકનામ પ્યાડું.
 પરમ શુદ્ધ તત્વથી રદય નવરાવીને.
 કાઠી મન મુળથી તારૂં માડું. પ્રથમ.
 અધ્યાત્મ જ્ઞાને કરી આવરણો પરહરી.
 ઓળખી લે આત્મ શાસ્વત સાડું,
 દેહની ઇંદ્રીઓ સયંમથી સાધીને,
 રટવું એક નામ અધમોદ્ધારૂં. પ્રથમ.
 કાયાનાં કળ્થોએ શ્રીકૃષ્ણ કાપશે.
 નાથનું નામ ભવ સીંધુ તારૂં,
 મોહન મોરારી ભજ ત્યાગી ઉપાધી,
 કળી વિશે નામ મુકિત દેનાડું. પ્રથમ

સમય શાન્તવન.

છંદ (૪૬)

શત્રુ શબ્દો સાંખવાથી શરીર તો સોશાય છે,
જેમ હવનમાં ઘૂત હોમે તેમ, પ્રદીપ્ત પાવક થાય છે.
મહા પુરૂષ તેને માનવો, ખરા રૂપમાં ગમ ખાય છે,
તેને તત્ત્વવેત્તા સમજવો, જે સમય સમજી જાય છે.

જે ચડશે તે પડશે.

કવ્વાલી (૪૭)

અદેખા ઇરશાળુ જે, ગુમાવે પોત પોતાનું,
નહિ કાંઈ થઈ શકે આખર, નહિ નીજ ધાર્યું બનવાનું—અદે.
કુટીલના સંગમાં પાળુ, કરી નિંદા થતા રાળુ.
તજે નાં તોય પતરાળુ, ખરે નીજ માન ખોવાનું— અદે.
અવજ્ઞા ઇષની કરતા, મદીરા મસ્તમય ફરતા.
ગટર જળ ગંગ સમ ગણતા, ગુમાવી દ્રવ્ય પોતાનું— અદે.
અઘટતા. અહાર કરનારા, સ્વચ્છંદી ફંદે ફરનારા.
ગણે પરનાર નીજ દારા ઉભય કુળને વગોવાનું— અદે.
જનેતા જન્મી જો જાણે, સુધર્મી સાચોને શાણે.
કુકર્મી કર્મમાં પાણે, નવલ ચડશે તે પડવાનું— અદે.

અમુદય અવસર.

(બુધદેવમાં નહિ ટકશે કદિ) (૪૮)

પ્રભુ ભજીલે જીવ અવસર આવે ન ફરીયે. ટેક
મહા પાપ પરી તાપ ભરેલું દુસ્તર જગ તરીયે (તે)
તે દયા નીધીની દયા મેળવી મસ્ત થઈ વીચરીયે (મન) ટેક
કરી વેગજો ધર્મ આપણો, ધનને નવ સંધરીયે.
પરદારા નીજ માત ગણીને, નિતી પંથ ધરીયે (શુભ નીતી)
હોય શુદ્ધ પણ લોક વીરુદ્ધ તે કામ ન કદી કરીયે.
હોય તાત કે બ્રાત અધર્મી, પાપી ગણી પરહરીયે (એ) પ્રભુ.
કરી કુસંગ રંગને અળગો સત્સંગત સંચરીયે,
નવલ હંસ સમ સાર ગ્રહીને, સત્ય મોતી ચરીયે (અમે) પ્રભુ.

માયા મૃગજળ.

સવૈયો (૪૯)

ભુપ મહા ભયો ભુમંડળકો, દેવ કૃપાસે દૂડાઈ ફીરાઈ.
કોટી કિલ્લે કબજે કરકે, રંગ રાગનમેં અતી એશ ઉડાઈ
મોતી ઓર મુકતામની માનેક પન્નાકે ભંડાર ભરાઈ,
મોહન સખ સંપત યહાં ધરકે કર પસાર કે જના ભાઈ.

ચેતન્ય ચિન્તામણી,

(રાગ જાગને જાદવા) (૫૦)

ચેતન ચેત ચેતન્ય, ચિન્તામણી,
પ્રકાશ તું પ્રથ્વીમાં દે પ્રસારી.

મળતી નહિ મહા પ્રયાસે કરી,
 જે ઘડી તે ઘડી આજ આવી છે તારી— ટેક.
 કંઈક ગીરીએ પડયા, કંઈક મુકુટે મઢયા,
 કંઈક ભંડારમાં સડતા ભારી,
 અમુલ્ય આ તક કદી, મળે નહિ તપ કરે.
 ખુશી છે આજ તુજ પર ખરારી— ટેક.
 સમજી જા સારમાં, જડપણુ પરહરી,
 ત્રીલોક કર તવ તજે તેજકારી.
 સમય શુભ સાધી લે, મોહન મુકુટે મઢાઈ,
 વધાઈ આ સ્નેહથી લે સ્વિકારી-- ટેક.

પરમ પુણ્ય પરમાર્થ.

(૫૧)

પરમાર્થ વેગે કરો નરનાર, મળ્યો અમુલ્ય આ અવતાર-ટેક
 સંત સરોવર વૃક્ષ વળી જુઓ, અવની કરે ઉપકાર,
 એક કણના હે અનેક કણ જે, સારમાં સમજે સાર-ટેક.
 જાયું તે તો જરૂર જવાનું, રંક રાય શહુકાર,
 સમજી શાણા કરો મુકુટ્યો એજ પરમ વેંહાર-ટેક.
 આત્મવત સર્વ ભુતેષુ સકળ શાત્રનો સાર,
 મોહન એ નિદી ધ્યાસ કરેતો, આનંદ પ્રગટે અપાર-ટેક.

વખત વર્તવો.

કવિત (૫૨)

સર્પના અવાસ મહીં કદી વસવું નહિ.
જીવનું જોખમ જ્યાં જોતામાં જણાય છે.
મુરખની વાત મહીં કદી હસવું નહી,
ગોળ ખોળ એક ભાવે, જેને ત્યાં વેચાય છે.
વન વિશે પશુ પ્રાણી સામે ધસવું નહી,
છંછેડેલું શીયાળીયું, સિંહ જેવું થાય છે.
કહે છે મોહનલાલ વીચારીને કરો કામ.
સમયને ઓળખે એ, માનવી ગણાય છે.

માનવ મહત્વ.

(૫૩)

સ્વાન કદી કરડે તો, ધસવું શું ધાડું લઇ,
કુતરાની કેડે કંઈ, કુતરા થવાય છે.
વિવેક હીન વર્તન, વેરીનો વધારો કરે,
હૃદને ઓળંગનાર હલકો કેવાય છે.
પતંગ ચડે છે જેમ હવા અને દોરી થકી,
તેમ પ્રાણી ધીમે ધીમે, ચડે તો ચડાય છે,
કહે છે મોહનલાલ વખત વિચારી આલે,
જગમાંહી તેવા જન જશ ખાટી જાય છે.

વિવિધ નામ.

(૫૪)

ગોવીંદમ ગોવીંદમ ભજ મન ગોવીંદમ ગોવીંદમ,
રટ મન રાધે શ્યામજી, કે રટ મન સીતારામજી—ગોવીં.
અવનીને ઉપજાવી જેણે, અખીલ વિશ્વ વિશ્રામ.
પ્રણત પાલ કેશવ કૃપાલ, પ્રભુ પુરણે કામજી—ગોવીં.
રામરૂપ ધરી રાવણ માર્યો. કૃષ્ણરૂપ ધરી કંસ સંહાર્યો.
મોહન સંકટ હરવા હરી, ધર્યાં, વિધવિધ નામજી.—ગોવીં.

વિશ્વ વિશ્રામી.

(રાગ પહાડી કવ્વાલી.)

(૫૫)

પ્રણમું પ્રેમ હું પ્રભુ, જદુપતી જગ સ્વામી,
અગણીત ગુણ તવ ત્રાતા, જય જય ગુણ ગ્રામી— પ્રણમું.
ચૌદ ભુવન ત્રિલોકે, જ્યોતી તવ જામી,
જ્યાં વેદની ગતી, નેતિ નેતિ કહી વરામી— પ્રણમું.
શ્રેયકારી છો સુરેશ્વરે જય મોક્ષ ધામી.
મોહન મોરારી ભજે ભાવે, ભકત અભીરામી.— પ્રણમું.

કર્તાની કારિગરી.

(અમે અખલાને માયા બહાલી એ—રાગ.)

(૫૬)

દેહ ઇમારત તારી રે, કર્તાએ કરી બહુ સારી - દેહ.
 જોને જરા કંઈ વીચારી-રે કર્તા એ કરી બહુ સારીરે-દેહ.
 મણીથી કારીથી જેમાં કિંમતી કરી છે.
 તેમાં મઢે શું કાચ કારી, કર્તાએ કરી બહુ સારી—દેહ.
 શીયળ ચુનાનો જેમાં, પાયો પુર્યો છે,
 તેમાં વિષ ખાર દેશે ખુવારી રે-કર્તાએ કરી બહુ સારી-દેહ,
 સુખુદ્ધિ સમીધના જ્યાં, સ્થંભ સોનેરી.
 કામી સડો ત્યાં ઘાલે ભારી-રે, કર્તાએ કરી બહુ સારી-દેહ.

અકળ કળા.

(રાગ દેશ, મારા નયન સલુણા શ્યામ એ ઠમ.)

(૫૭)

જગ કુદરતના કર્તા, તારી અજબ કળા અમે ભાળી—જગ.
 જ્યાં સુખ ત્યાં દુખ દળ છવરાવે
 દુખી જનને દેશ પતી બનાવે

રૂતુ વીણુ વર્ષાં વરસાવે, અમે નજરે લીલા નીહાળી-જગ.
જંગલ ત્યાં મંગલ વરતાવે, વેરાને તું નગર વસાવે.
જ્યાં જળ ત્યાં સ્થળ દર્શાવે, એવી અકળીત કૃતી વનમાળી-જ,

ગુણ નિધી ગોપાલ.

(૫૮)

દિન મણી દીન બંધુ હરી, દિન જનના હાતાર.
લાલિક લકતો લવ તર્યા આપ નામ આધાર.
આસો માસે શુકલ પક્ષે, શુભ ઇકોતર સાલ.
પ્રકાશીત પ્રતીપદા, દિવ્ય કાવ્ય કલાપ,
મન રંજન મોહક મણી, વિશ્વંભર વૃજલાલ,
મોહન, ધી, શ્રી, બળ ચહે, ગુણ નિધી ગોપાલ.

શાન્તી:

શાન્તી:

અગાઉથી આશ્રય આપી ગ્રાહક થનાર ગૃહસ્થોના નામ.

નામ.	ગામ.	દામ-રૂપીઅ.
કવિ રઘુનાથ ત્રીભોવનદાસ	નડીયાદ	૩૧. ૫)
વલ્લભદાસ કેશવરામ નાયક	અમદાવાદ	૫)
ગવૈયા હિરાલાલ માધવજી નાયક	કડી	૪)
મુળચંદભાઈ વલ્લભદાસ નાયક	કલોલ	૨)
શા. ચંદુલાલ ઇશ્વરલાલ મહેતા	અમદાવાદ	૨)
ઉસ્તાદ નારણદાસ દલસુખ નાયક	વડનગર	૩)
ગણુપતરામ ચેલારામ નાયક	ઉંઝા	૨)
મુલચંદભાઈ ખુશાલદાસ નાયક	ઉંમતા	૧)
નર્મદાશંકર જોહારામ નાયક	વિશનગર	૧)
નાગરદાસ ત્રીભોવનદાસ નાયક	ભદરેશર	૧)
મોહનલાલ ભુટાભાઈ દીક્ષીત	માંગુકા	૧)
વૈદ્ય કવિ દુર્લભ સ્યામ ધ્રુ	મુંગ્ધ	૧)
દા. પ્રધાન કેશવજી ચોથાણી મોતીવાળા	(કચ્છગઢ સીંહસીસા)	૧)
ચુનીલાલ વિઠલદાસ	વડોદરા	૦૧
પટેલ પરશોતમ ભવાનદાસ	ઉગામેડી	૦૧
મયારામ કાળીદાસ મહેતા	સનાળી	૦૧
દાકર ટોપણ માવજી	(કચ્છ રવા)	૦૧
નારણદાસ મનસુખ (બાવાજી) નાયક	વડાશણ	૦૧
દા. જોહનલ સુંદરજી	કચ્છ મગવાણા	૦૧

નામ.	ગામ,	દામ-રૂપીઆ,
વિદ્યાનંદ પ્રાણજીવનદાસ માસ્તર	મુંબઇ	૩૧. ૦૥
જ્યોત્સનાલાલ મોહનલાલ ભોજક	વીસનગર	૦૥
માધવલાલ ત્રીભોવનદાસ નાયક	ઉંઢાઇ	૦૥
બાબલદાસ કાળુરામ નાયક	ઉંઢાઇ	૦૥
પટેલ રતીલાલ વેણીરામ	સારસા	૦૥
મણીલાલ સદાશીવ જોશી	ચંડીસર.	૦૥
મોતીલાલ જોરામ નાયક	ઉંઢાઇ	૦૥
ચીમનલાલ જોરામ નાયક	ઉંઢાઇ	૦૥
સુખલાલ ગંગારામ ત્રવાડી	મુજપર	૦૥
જસરાજ હરજીવન ટોળીયા (મો. ના. ક.) મહેતા.		૦૥
દયાશંકર આત્મારામ	વઢવાણ	૦૥
પ્રલહાદ કેશવરામ	મુંડેડી	૦૥
સં. પ્ર. મ્યુઝીક, રૂઢૂલ ભગવાનદાસ ગુલામદાસ મુંબઇ		૦૥
મણીલાલ ગોપાળદાસ ભોજક	વડનગર	૦૥
નારણદાસ સાકળચંદ નાયક	ચંગડા	૦૥
ગોવીંદરામ રાયચંદ નાયક	લાખવડ	૦૥
ભગવાનદાસ લક્ષ્મીચંદ નાયક	રૂપપર	૦૥
કેશવલાલ ગંગારામ નાયક	રૂપપર	૦૥
હા. ધરમશી વસનજી	જામનગર	૦૥
નાથાલાલ ગોવીંદરામ નાયક	વડનગર	૦૥
ડુંગરદાસ છખીલદાસ નાયક	ભદ્રેશર	૦૥

નામ.	ગામ.	દામ-રૂપીઆ.
સીકંદર ખીમજી	ખાલીસણા	૨૧. ૦૧
મોહનલાલ ખેચર ભટ.	તરધરી	૦૨
હિમીયાશંકર શીવશંકર યાજ્ઞીક	ગોઠયોલ	૦૧
પ્રાણુશંકર પુરશોતમ રાવળ	વઢવાણુ શહેર	૦૧
ખડેરાવ બળવંતરાવ	વડોદરા	૦૧
લક્ષ્મીચંદ વલ્લભદાસ	મેવાડ	૦૧
પ્રાણુલાલ પરશોતમ	ખેડા	૦૧
માધવલાલ મનસુખરામ નાયક	ભદેસર	૦૧
મણીલાલ ભુદરદાસ નાયક	વડનગર	૦૧
ભગવાનદાસ મુળચંદ નાયક	અમદાવાદ	૦૧
કચરાભાઈ મુલચંદ નાયક	ઉંમતા	૦૧
જોધતારામ મોતીરામ નાયક	અમદાવાદ	૦૧
પરશોતમ મનસુખરામ નાયક	કડી	૦૧
સુરજરામ ત્રીકમદાસ નાયક	ઉંચતા	૦૧
નારણુદાસ ભભલદાસ નાયક	મંદ્રોપુર	૦૧
લલ્લુભાઈ કચરાલાલ નાયક	મંદ્રોપુર	૦૧
પરશોતમ બી. પારેખ.		૦૧
પેન્ટર અમરતલાલ ત્રીભોવન નાયક	જગુદણુ	૦૧
માધવલાલ ત્રીભોવનદાસ નાયક	વડનગર	૦૧
વાડીલાલ પુંજરામ નાયક	વસાઈ	૦૧
મીસ્ત્રી ચુનીલાલ કેવળ નાયક	દેણુ	૦૧

નામ.	ગામ	દામ-રૂપીઆ.
ધી કાડીયાવાડ હીન્દુ હોટલ કુંભારવાડો	મુંબઈ	૨૧. ૦૥
ગાયરીશંકર જગજીવન	ઉના કાજરડી	૦૥
નરભેરામ વાલજી	બાવાની કોયલી	૦૥
ભેરવાનજી રસ્તમજી	મુંબઈ	૦૥
એરચશા હોરમસજી આસાવૈદ	મુંબઈ	૦૥
કેખશર દીનશા	મુંબઈ	૦૥
હરજી કુંવરજી રાધવજી	આંબા	૦૥
હરજી રામજી જીવજી	ભાવનગર	૦૥
ટેલર હરીભાઈ રણછોડદાસ	વલસાડ	૦૥
મીસ્ત્રી મોહનજી લાધા	જીવાપર	૦૥
મીસ્ત્રી વીઠલદાસ હરીભાઈ	જીવાપર	૦૥
પટેલ છોટાલાલ જેસીંગ	ધટોલા	૦૥
લલ્લુભાઈ સામળદાસ નાયક	કલોલ	૦૥
મોતીલાલ માધવજી નાયક	કડી	૦૥
મગનલાલ ત્રિભોવનદાસ નાયક	અમદાવાદ	૦૥
પ્રાણસુખ ભાઈચંદ નાયક	પાંચોટ	૦૥
નાનાલાલ શીવરામ નાયક	સોખડા	૦૥
મોહનલાલ ગોવીંદરામ	અમદાવાદ	૦૥
કૃષ્ણરાવ રામચંદ્ર	કોલાપુર	૦૥
કાળીદાસ અંબારામ નાયક	લાડોલ	૦૥
હાકર રતિલાલ વિ. દુર્લભદાસ ધ્રુવ	મુંબઈ	૦૥

નામ.	ગામ.	દામ-રૂપીઆ.
ભણુશાલી દેવીદાસ કરશનજી	ગુલાલવાડી	રૂ. ૦૧૧
પેન્ટર દયાળજી દેવજી	કાલ્યાદેવીરોડ	૦૧૧
અજવાશી સુંદરલાલ લટેરામ	મુંબઈ	૦૧૧
હા. મુળભાઈ ગોકળદાસ	જામસલાયા	૦૧૧
હા. મથુરાદાસ જુહાપાઈ	બેટ દવારકા	૦૧૧
શા. અમરશી હરજીવન	ડેડાણ	૦૧૧
રા. ધનેશ્વર અંબારામ		૦૧૧
શા. નરસીભાઈ હરજીવન	મુંબઈ	૦૧૧
રા. દયાશંકર હરીશંકર	નાગેશ્રી	૦૧૧
એસ. એસ. પોપટ	મુંબઈ	૦૧૧
શા. તારાચંદ કાનજી	મેરબી	૦૧૧
શા. નરભેરામ બેચરભાઈ માલવીયા ગાંધી છાડવાવદર		૦૧૧
શા. જોડાલાલ એન્ડ પરશોતમ	મોટા દડવા	૦૧૧
શા. રણછોડદાસ કલ્યાણદાસ	સુરત	૦૧૧
રજપુત ભગવાનદાસ ફકીરદાસ	મુંબઈ	૦૧૧
મોતીરામ વીઠલદાસ ભાવસાર	મુંબઈ	૦૧૧
મોરારજી કેશવજી રજપુત	મુંબઈ	૦૧૧
શા. ડાહ્યાભાઈ ઘેલાભાઈ	સુરત	૦૧૧
અચ્યુભાઈ (ઉર્ફે) મેઘજી નરોત્તમ	મુંબઈ	૦૧૧

નવીન પ્રકાશ ખબર.

અમારા તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલાં પુસ્તકો મળવાનાં ઠેકાણાં
અને તેનાં નામ નીચે મુજબ છે.

નામ.	ક્રીંમ
ભારતભક્ત દેવીંદ્ર.	૦-૬
વૃજચંદ્ર ભક્તિ પ્રકાશ.	૦-૩
શક્તિસ્તવન (દેવીસ્તોત્ર).	૦-૧
કાવ્યકીર્તન (કાવ્યસમુદ્ધ)	૦-૪-૦

ઉપર લખેલાં પુસ્તકો નીચે જણાવેલા ઠેકાણેથી એકઠી ક્રીંમતે મળી શકશે.

૧-બુકસેલર વસનજી પરમાનંદ ચાહવાળા.

ઠે. કાલબાદેવી રોડ, મુંબઈ.

૨-એમ. એમ. બુકસેલર.

ઠે. પ્રીન્સેસ સ્ટ્રીટ, મુંબઈ.

૩-દરેક વૈષ્ણવ હવેલીઓમાંથી

અથવા જાણીતા બુકસેલરોની દુકાનેથી મળી શકશે.

કર્તા—પાંચોટકર.

